

ЗДРАВНЕ

излиза два пѣти въ мѣсецъ, на
всѣко 1 я 15 число.

Абонати се приематъ на всѣка
поч. станция въ Княжеството; ино-
страннитѣ се адресиратъ до ре-
дакцията; въ гр. Варна абонати се
приематъ въ книжарницата на
А. В. Велчева.

ЗДРАВНЕ**ЦѢНАТА**

на в. „Здравне“ съ испращаннето:
за година седемъ лева, за 6 мѣ-
сеца — четири лева, за 3 мѣсеца
— два лева и 50 ст.; отдѣлний
брой — 50 ст.

Обявления

се приематъ съ плата по 30 ст.
за единъ редъ.

ОБЩОДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

PER NOSTEM AD LUCEM!

ОТЪ МРАКЪ КЪМЪ СВѢТЛИНА!

СЪДЪРЖАНИЕ: Нѣщо си по хигиената на учи-
лищата. Отъ д-ра Е. Бжезинский. — Сифилисъ. Отъ
д-ра Н. Петрова. — Коремнъ тифъ (ярай). Отъ
проф. Т. Билрота. Прев. Т. Георгиевъ. — Общественъ
животъ: абониментна болѣсть. — Мѣстна хроника:
министръ въ Варна; лотерия въ полза на книж. дру-
жество; вечеринка въ полза на библиотеката; под-
правка съ в. „Славяникъ“. — Библиография. — Мете-
орологически бѣльжски. — Смѣсь. — Обявления.

Нѣщо си по хигиената на училищата.

Отъ д-ра Е. Бжезинский,

Радомирский околийский лѣкаръ.

Задачата на общодостъпния медицинский
печать се заключава въ тѣй нарѣчената про-
филактическа (предпазителна) медицина, си-
рѣчь, въ тази частъ на нашата наука, която,
като показва на злото отъ лошаветѣ усло-
вия на човѣческия общественъ животъ,
предлага на обществото мѣрки за предпа-
зване отъ болѣсти и дава съвѣти — какъ да
се опази най-добръ здравнето на човѣкъ.

Тазя областъ на нашата наука е твърдѣ
обширна: погледнемъ-ли ний въ нашитѣ
кѣщи и готварници, посѣтимъ-ли обществен-
нитѣ здания, докъсвами-ли се до приетитѣ
отъ памтнѣвка обичаи — на всѣкадѣ меди-
цината може да произнесе своето порицание
и да намѣри источниѣта на тайното зло.
Често ний се хранимъ съ нѣща, ясно вре-
дителни за здравнето ни, като не предпола-
гаме, че подиръ години ще бждемъ нака-
зани и тогава даже най-образованнитѣ хора
се удивляватъ, отъ еждѣ е дошла тази бѣда;
ний джхаме лоше въздухъ, живѣеме въ ло-
шави жилища и подиръ това се удивляваме,
какъ и кога болѣстьта ни е настигнала;

при общественнитѣ развлечения, въ церквитѣ,
на бабоветѣ, въ театритѣ, често въ мѣстата,
гдѣто човѣкъ изпълнява своитѣ обязан-
ности, ний приемаме ненадѣйно прилѣпчиви
болѣсти и казваме, че тѣй ни е било пи-
сано отъ Бога. Не само за единъ приси-
тенъ животъ се наказва човѣкъ. Нашия
цивизмъ вѣчно се бори съ безбройни и
неиздими врагове, нѣ побѣдителитѣ не съ-
чувствуватъ на побѣденитѣ, здравитѣ не
разбиратъ болнитѣ и мислятъ, че никог-
нѣма да се разболѣятъ. Нѣ се минаватъ
поколѣния и правнуцитѣ казватъ: «нашитѣ
прадѣди сж били по-здрави отъ насъ». Нѣ-
кои си казватъ, че това е Божие наказание,
други обвиняватъ въ това цивилизацията.
Ето какво? Цивилизацията, която дава на
човѣка толкова познания, толкова сред-
ства да подчини подъ себе си силитѣ на
природата; взема отъ него най-скжпоцѣн-
ното: съкращава неговия животъ. Възможно
ли е това? Да вземемъ примѣри: отъ ста-
тистика е извѣстно, че колкото е по-обра-
зована и по-грамотна една страна, толкова
повече има тамъ късоглѣди хора; въ всѣ-
кой голѣмъ европейский градъ ни поразява
голѣмото число на сакаитѣ, голѣмата смърт-
ность на дѣцата и т. н. И тѣй благото на
човѣчеството — цивилизацията трѣба да
сравняваме съ най-голѣмото зло — страда-
ние. Гдѣ да търсимъ причината на това
противорѣчие?

Подробенъ отговоръ ще ни заведе твърдѣ
далечъ, затова ще кажемъ кратко: 1) ци-
визацията сама по себе си е благо и да

се обвинява тя, че причинява зло е безсмислено и несправедливо и 2) само едно образованно общество може да разбира причините на съществуващото зло и да взема мерки за неговото унищожение.

Въ същата Европа много сега работят върху сохранението на човешкото здравие: господарствата се грижат върху общественото здравие, медицината придобива все повече и повече влияние въ всичките кръгове на общественния живот, на лекаря се предоставява все по-широка дейтелност и на неговото безпристрастно-научно сжждение се дава все повече и повече доверие.

По внимателно от другите въпроси Европа се занимава съ училищната хигиена: Европа знае от опитъ, че школата, като обогатява подрастващото поколение умствено, успоредно съ това разрушава нежното здравие на младежта. Младите хора често излизатъ отъ школата физически разбити и неспособни къмъ понататъшна борба за съществуване въ живота си; колко има между тяхъ късогледи, нервици, съ искривени гръбнаци, съ слаборазвити гръди, страдащи отъ майсклъ и разни други придобити болести. . . . Поискаха се сериозна помощ и Европа повикала лекари да надзираватъ върху здравето на младежите въ училищата. Въ това отношение Европа е напреднала: въ много общини най-хубавата къща — е училището; дѣцата отиватъ въ училището и се върцатъ съ бодростъ и радостъ.

На читателите на в. «Здравие» ще бже интересенъ единъ примѣръ по училищната хигиена въ Европа. Въ края на мѣсець Февруарий, текущата година, една комиссия отъ свѣдующи лица въ кантонъ Базель, въ Швейцария, е дала своето заключение, колко свѣтлина трѣба да има въ всѣкой класъ и отъ коя страна трѣба да бждатъ прозорците. За по-добро обяснение върху този въпросъ комиссията посѣтила много училища и взѣла мнѣнията на много инспектори, директори и училищни лекари. Ето въ кратко главната смисълъ отъ заключенията на комиссията:

1) Колко слънчена свѣтлина трѣба да пада въ всѣкой класъ?

Отъ всѣко добръ построено училище се изисква, щото на всѣко мѣсто, което единъ ученикъ занимава при четение, писание, рисуване и ржкодѣлие, да пада достатъчно количество свѣтлина. Тя трѣба да пада отъ лѣвата страна на учениците и само въ краенъ случай може да се допълнява съ свѣтлината, която пада изъ отзадъ. Класътъ трѣба да бжде равномерно освѣтенъ, а лѣвата му страна да служи само за прозорци; послѣдните трѣба да бждатъ доста високи, за да може свѣтлината да пада до противоположната страна. За правило комиссията приема, щото повърхността на дюшето не трѣба да бжде повече отъ петъ пкти по-големо, отколкото общата повърхностъ на всичките прозорци, като се счита само стъклата. Ако училището не се намира на отворено мѣсто и се засѣнява отъ съседните здания или дървета, то това отношение между дюшето и прозорците трѣба да се измени съразмѣрно. Общата повърхностъ на прозорците, които сж обрнати къмъ сѣверъ, трѣба да бжде по-голема, отколкото повърхността на прозорците, обрнати къмъ западъ и югъ.

2) На коя страна трѣба да бждатъ обрнати класните прозорци?

Лжките отъ слънцето, ако падатъ на право, дѣйствуватъ вредно на зрѣнието; затова въ рисовалните классове, сирѣчь при занятия, които изискватъ силно напругание на зрѣнието, прозорците могатъ да бждатъ обрнати къмъ сѣверъ. Другите классове, напримѣръ за приготовление на уроците, за математическите занятия, за естествената история, за географията и др. под. трѣба да бждатъ по-силно освѣтени, толкова повече, че благотворното влияние на свѣтлината и топлината върху дѣтинския организмъ не подлежи на никакво съмнѣние. Разбира се, че и твърди силното освѣщение има и лошата си страна; лжките отъ свѣтлината, като падатъ на право въ очите на учениците, на книгите и тетрадите имъ, ослѣпяватъ очите и твърди стоплятъ класовете; между това дѣцата преминаватъ по-големата частъ отъ деня въ класовете.

Всички горѣ-долу цѣлѣсообразно направени пердета и вентилятори само отчасти отстраняватъ това зло; за туй въ подобни класове най-добро направление на прозорцитѣ е на юго-западъ, нѣ при това се допускатъ малки отстъпки на сѣверо-западъ и на югъ.

Този който пише тѣзи редове е видѣлъ двѣ голѣми училища въ Княжеството. Освѣнъ надлежащото освѣщение, зданията и на двѣтѣ училища сж влажни, тѣсни и съ тѣжкѣ въздухъ.

Въ стаята за приготовление на уроцитѣ, която въ сжщото време е и стая за ѣденіе на пансионеритѣ, този който пише тѣзи редове не можа да стои пове отъ $1\frac{1}{4}$ часа; а между това дѣцата зимѣ се занимаватъ и си почиватъ въ сжщата стая. Такива условия се отражаватъ върху здравето на младото поколѣние и ний мислимъ, че на това обстоятелство трѣба да се обърне най-сериозно внимание, щото подирѣ да не бждемъ наказани за нашата безпечность.¹⁾

Сифилисъ.

Отъ д-ра Н. Петрова.

«Сифилисъ» се нарича по името на оний нещастний чловѣкъ, който е пръвъ заболѣлъ отъ описиваемата болѣсть.

Този чловѣкъ е билъ овчаръ, по име Сифилисъ, който е страдалъ отъ твърдѣ тѣжка болѣсть, пръвнй пътъ наблюдаема отъ лѣкаритѣ, което е дало поводъ да наричатъ тази болѣсть «Сифилисъ».

Отъ тогава се е минало много време и името на нещастния овчаръ получило твърдѣ голѣма извѣстность, а неговата болѣсть преминава изъ родъ въ родъ подъ название «сифилитическа болѣсть». Какъ да се пресѣче понататъшното заразяване, какъ да се опазятъ хората и особено дѣцата отъ заболѣване отъ сифилисъ, върху това ний ще поведемъ нашата бесѣда и ще считаме себе си за щастливи, ако нашитѣ редове бждатъ прочетени съ внимание.

¹⁾ Мислимъ, че лошавото устройство на училищата не съставлява общо правило въ Княжеството. Тѣй напримѣръ, ний можемъ да посочимъ на Разградския окръгъ, гдѣто въ повечето села, напстина, най-хубавитѣ къщи сж училищата — каменни двоекатни здания, устроени доста цѣлѣсообразно (села: Батенбергъ, Хърсово, Спахалари, градецъ Попово и др.). Нѣ колкото за вътрѣшното устройство и за поддръжане на чистотата, то въ това отношение, дѣйствително, се забѣлзва голѣма безпечность.

Редаки.

Разбира се, че ако би всичкитѣ хора оставили и забравяли разврата, то само съ това билъ би напълно пресѣченъ источникъ отъ заразяване; нѣ тѣй като подобна надежда едвамъ-ли е осмѣществима, то, за да се опази чловѣкъ отъ случайни и неслучайни заболѣвания, има се само единъ пътъ, а именно — точното изучаване на сифилитическата болѣсть и нейното заразяване.

Предаване на болѣстьта изъ родъ въ родъ, отъ праѣди къмъ правнуци, служи за доказателство, че началото на тази болѣсть е твърдѣ упорито; това начало дѣйствително сжществува и е извѣстно подъ име сифилитический ядъ, който се появява въ здравия чловѣкъ чрезъ прививане и не преминава чрезъ въздухътъ. Чрезъ прививания, или направо пренасяние на заразителното вещество, се поддържа сжществуването на сифилитическата болѣсть и безъ приемане тази болѣсть е тѣй сжщо не мислима, както е не мислимъ и живота безъ зародишъ. Въ силата на тази особенность отъ сифилитическия ядъ да се предава само чрезъ прививане, сифилисътъ никога не достига до степенъ на всеобща болѣсть, ако и да може да взема голѣми размѣри, ограничени съ извѣстно пространство, въ кръга на който живѣятъ хора съ сифилисъ. Несмѣщованието въ въздухътъ на този ядъ улеснива борбата съ тѣжкия недѣгъ, нѣ срамътъ да разкажемъ своето заболѣване скрива источникитѣ на заразитѣ отъ лѣкарската помощ и болнитѣ се намиратъ въ мракъ и невѣдѣние за опасность, които заплашва не само болния, нѣ и всичкитѣ му дѣца.

Сифилитическия ядъ дѣйствително легко се предава отъ бащата къмъ дѣцата, отъ тѣхъ къмъ майката и наопаки. Плодътъ отъ бащата съ сифилисъ обикновенно не се донася до определенното време и майката помѣта. Твърдѣ често 3, 4 и повече дѣца гинатъ отъ болѣстно зачатие; а пакъ тѣзи зачатия, които достигатъ своя предначертанъ пътъ, произвеждатъ дѣца съ лошъ скритъ недѣгъ, който се показва у дѣцата доволно късно, между 10 и 30 годишната възраст. Впрочемъ, природата по нѣкой пътъ се умилостивява къмъ тѣзи нещастни майки и твърдѣ често, послѣ 3—4 помѣтания, раждатъ се вече дѣца здрави, излечени отъ времето—най-добрия цѣлител на всичкитѣ болѣсти.

Сифилитическия ядъ се гнѣзди, по преимуществу, въ гной на язвитѣ потъ тукъ се пренася на здравия човѣкъ. Къмъ самия боленъ сифилитическия ядъ не се привива, което и съставлява неговата особенность. Чловѣкъ, който веднажъ е билъ боленъ отъ сифилисъ, никога не заболѣва втори пътъ; ако и да се случва по нѣкой пътъ такова второ заразяване, нѣ то до толкова е рѣдко, щото много лѣкари не сж го виждали и за това съвѣтъ

не допускатъ подобно явление. Освѣнъ въ изпитъ, сифилитическия ядъ се съдържа още въ кръвта на болнитъ, въ сѣмето имъ, слюната имъ, даже въ млѣкото имъ и всичкитъ тѣзи жидкости могатъ да заразяватъ здравитъ хора. Ако дѣтето се ражда отъ баща, който страдае отъ сифилисъ, и носи на себе си всичкитъ признаци на злото, то такова заболяване се нарича наследственъ сифилисъ; ако ли дѣтето се ражда здраво и послѣ се заражава отъ болни родители или отъ дойцитъ, то такова заболяване се нарича придобитъ сифилисъ. Въ живота по-често се срѣща придобитъ сифилисъ и твърдъ по-рѣдко наследственъ сифилисъ. Причината на такова явление се крие въ това обстоятелство, че плодътъ на сифилитическия родители остава недоносенъ и майката го помѣта. Помѣтанятията у женитъ, които сѣ заченали подъ влияніето на сифилитическия ядъ, тѣй биватъ чести, щото правилното раждане на дѣтето, послѣ бившето заражение на майката, справедливо се счита за признакъ на пълно излѣкуване.

Щомъ сифилитическия ядъ пада на тѣлото на здравия чловѣкъ, то на 8, или 9 день, твърдъ рѣдко по-късно, на това мѣсто захваща да се развива язва, винаги една и твърдъ рѣдко двѣ язви.

Язвата (раната) лежи на повърхността на кожата, прилича на широко-валчеста дамба, малко кръвниста; като я пипашъ, тя е твърда и твърданата ѝ се увеличава споредъ времето, което е минало отъ деньтъ на заразяването. Ако язвата и да е повърхностна, заздравиенето ѝ отива твърдъ по-лека, не се поддава на лечение и се продължава 6, 8 недѣли и повече. Щомъ се появи язвата, въ съѣдство съ нея захващатъ по-лека и безъ наболяване да се увеличаватъ желѣзитъ, които легко се осѣщатъ въ видъ на лешини; подиръ нѣкое време желѣзитъ се надуватъ навредъ и даже въ мѣстата по далечини отъ точката, гдѣто се е появилъ ядътъ. Затичанieto на желѣзитъ по всичкото тѣло, а именно: между краката, на шията, подъ мишицитъ, около лактитъ, и пр. до тоѣкова е постоянно, щото безъ него не може да се признае сифилитическото заразяване. Затичанieto на желѣзитъ подъ брадата се срѣща постоянно, когато язвата се намира на бърнитъ и заразяването е станало чрезъ цѣлуване или отъ нѣжката на дойбата; особено често се срѣща това затичаніе у дѣцата. То е доказателство на случайно пренасяние на сифилитическия ядъ.

Съ увеличаването на желѣзитъ, къмъ края на 7 или 8 недѣли отъ деньтъ на заразяването, по тѣлото се появява червеникава (грандафилова) изсипица, въ видъ на дамги отъ различни величини; най-често сипицата се захваща на грѣдитъ и послѣ се разпространява

по всичката повърхностъ на тѣлото. Въ нѣкои случаи сипицата се състои отъ мехурчета, които едвамъ се издаватъ надъ повърхността на кожата; мехурчетата тѣй сѣщо се появяватъ най-напредъ на туловището, а послѣ и по рацѣтъ, краката и главата. При изсипването на мехурчетата, болния забѣлѣзва появяване на струпии на главата си, на челото си (тѣй наричанъ сифилитическия вѣнецъ), около половитъ части, на самитъ полови части и въ задния проходъ; въ последнитъ мѣста мехурчетата сѣ влажни и твърдъ се чешатъ, когато въ другитъ мѣста мехурчетата не се чешатъ. Отсъствието на чесанieto съставлява характерний признакъ за сифилитическия изсипи и опитното око е въ състояние да определи болѣстъта по нерасчесанитъ изсипи. Въ още по-рѣдки случаи сипицата се представлява въ видъ на гнойници, прилича на сипаница; това показва тѣжкото течение на болѣстъта. Каквито и да бѣдатъ изсипитъ, нѣ появлението имъ послѣ сѣществованieto само на една язва, дава пълно право за подозрѣване на сифилитическо заразяване. Ако къмъ тѣзи признаци се присѣдинява още заболяването на гърлото, болѣние при гълтанieto, разстройство на общото състояние на здравieto, болки въ сѣставитъ и въ главата, безъ голѣма топлина или огненица, то предъ насъ се намира сифилитичний боленъ. — Представения ходъ на болѣстъта е свойственъ на придобития сифилисъ, какъ у възрастнитъ хора, тѣй сѣщо и у дѣцата. Изсипванията на тѣлото сѣ наклонни къмъ повърщаніе и се повтарятъ чрезъ неопределено време. Всѣко повърщаніе на изсипитъ свидѣтельствува за сѣществованieto на болѣстъта, заразителността на болния и потребността за лѣкуването. За повторяването на изсипитъ благоприятствува пиянството и лошавия животъ; може положително да се кажи, че пиянецътъ, заразенъ отъ сифилисъ, нѣма да се излѣкува отъ лошавата болѣстъ до тогава, до като не остави пагубната си наклонност къмъ виното. Повърнатитъ изсипи никога не покриватъ всичката повърхностъ на тѣлото, а се ограничаватъ само по нѣкои части — на рацѣтъ, краката, или по гърба и грѣдитъ. Колкото сѣ чести повторенията, толкова е по-лошо за болния и наопакъ. Между повторяването на изсипитъ може да се мине доволно много време — 2, 3 мѣсеца и повече; този боленъ може да се счита за здравъ, у който въ течението на 2 години не е било нито едно повърщаніе; даже въ това дълго време бива по нѣкой пътъ исклучение и се случва, ако и твърдъ рѣдко, повторение на изсипи чрезъ 10, 12 години отъ деньтъ на заразяването. Възможностъ на толкова късно повърщаніе на сифилитическия изсипи бива отъ това, че всичката болѣстъ върви твърдъ полека — 2, 3 години

и повече. По тази причина болния може, безъ да знае самъ, че той е още боленъ, да стане виновникъ на нови заразявания. Повече отъ колкото е вѣрно, че въ течението на първитѣ двѣ години отъ деня на заразяването, болния е наклоненъ да дава прививки и да бжде источникъ на нови заболявания. Това дълго време уголѣмява силата на болѣстния ядъ и прави сифилисъ дѣйствителния бичъ на човѣчеството. Въ това време, когато другитѣ прилѣпчиви болѣсти съхраняватъ своята заразителностъ въ течението на 4 или 6 недѣли, сифилиса е не ограниченъ въ времето и може да дава прививки въ течението на много години. Най-голѣмата заразителностъ на сифилиса се съвпада съ времето, когато болнитѣ иматъ язва и влажни мехурчета на половитѣ части, около тѣхъ, на бърнитѣ и языка т. е. въ течението на първата година на заболяването си.

(Край въ слѣд. брой.)

Нореманъ тифъ.

Отъ проф. Т. Билрота

Прев. Т. Георгиевъ.

(Край).

Глѣдание на тифознитѣ болни въ време на тѣхното оздравяние.

Тифа само тогава се счита преминалъ, когато болния въ течение на една недѣля е нѣмалъ трѣска. Оздравянието подиръ тѣжкитѣ, тѣй сжщо и подиръ умѣренно-тѣжкитѣ, болѣсти върви твърдѣ бавно. Болния, когато оздравя отъ тифа, има нужда отъ съвършено особено наглѣждане. Съвсѣмъ бързото ставане и дългото сѣдене, продължителнитѣ разговори, силния шумъ, силната свѣтлина, — всичко това силно дѣйствува на него. Не трѣба да му се позволява да става самичекъ или самичекъ да ходи по себе си; често се сж случвали тѣжки премирания, даже и смъртъ отъ спиранieto на сърдцето, вслѣдствие напѣгане при вървежа или вслѣдствие напѣване при испражняването. Често мозака и сърдцето изискватъ много време, до гдѣто станатъ изново здрави и силни. Често у тѣзи, които оздравятъ, се случва легко блънувание, особено вечеръ, предъ снѣ, нѣ безъ трѣска; често, въ периода на оздравяването, у тѣхъ се явяватъ внезапно безумни представления, които влекатъ съ себе си neodържима наклонность къмъ самоубийство, ужасно чувство на страхъ,

отъ който тѣ се стараятъ да се избавятъ съ скачанне изъ прозореца, даже пълна (нѣ всѣкога привременна) лудостъ въ течение на недѣли и мѣсеци.

Твърдѣ внимателно нужно да се слѣди за диетата на тѣзи, които оздравятъ; често у тѣхъ се развива нетѣрпимъ гладъ (жедность, лаеомство), тѣ всяко сж готови да ѣдатъ, каквото имъ даватъ. Тука разстройството на пищеварението може да има лоша послѣдствия: ново кръвотечение и дрисъка отъ ново поразяватъ силитѣ въ опасна степенъ.

Често се случва, че младитѣ слаби хора, послѣ щастливо преминалия тифъ, ставатъ по-силни и по-пълни, отъ колкото до болѣстята. По нѣкога се забѣлѣзва, че тѣ подиръ нея ставатъ даже по-энергични и по-пѣргави.

Общественъ животъ.

= Всичкитѣ български вѣстници постоянно се оплакватъ, че читателитѣ не плащатъ абонимента си. Единъ вѣстникъ моли читателитѣ си «да побързатъ да ни внесътъ паритѣ, защото имаме нужда»; другий обяснява, че «ние само отъ него чакаме, сиречь, то е нашата търговия, дюгенъ и нашата прехрана»; третий увѣрява, че «поръчка за вѣстникъ се взема въ внимание, само ако бжде придружена съ предплатата»; четвъртий печата въ всѣний брой имената на неплатившитѣ абонати; петий помѣщава въ вѣстника си статии по въпроса: «койното се види» или плати ми паритѣ си! По-голѣмитѣ и независимитѣ вѣстници съ достоинство обявяватъ, че отъ еди кое число ще спира тѣ испращанieto на вѣстниците си на неисправнитѣ абонати и т. н.

Тази «абониментна болѣстъ» заслужа нѣколко думи върху нейнитѣ причини и мѣрки срѣщу нея. Отъ освобождението, въ България се е развила трѣскава книжевна и вѣстникарска дѣятелность, предизвикана отъ пробужданieto на обществото, отъ стремлението му къмъ самообразование и отъ интереси на партиятѣ. Съобразно съ това до сега ниянтъ постоянно нови вѣстници, безъ съображение съ дѣйствителна нужда въ тѣхъ. Вѣстници, които се издаватъ на средства на партиятѣ, първо време сж се грижили за по-голѣмото имъ распространение и сж ги пращали на дѣсно и на лѣво, безъ да приучаватъ обществото да предпаща за вѣстници. Отъ друга страна читателитѣ мислили, че като даватъ помощ на

партиитъ си, свободни сѫ да не плащатъ за вѣстници. Не казваме, че туй се прави и сега, нъ че това се е практикувало въ първо време — то е естествено нѣщо. Отъ тука даже трѣба да носи и началото си думата «спомошествователъ».

Изникването на вѣстниците безъ съображение съ дѣйствителна нужда, безъ капитална основа, безъ достатъчно число на сътрудници, безъ редовна заплата отъ читатели — никакъ не е служило къмъ укрѣпление на вѣстниците. За това виждаме, че вѣстниците никнатъ като гъби и гинатъ като цвѣте. Прекратяването на вѣстниците, естествено, заставлява читателитъ да се отнасятъ недовѣрчиво къмъ всѣкой вѣстникъ, да предполагатъ, че той въ скоро време ще се прекрати и че, ако предплатятъ, то паритъ имъ могатъ да пропаднатъ. За зла честъ такива примѣри дѣйствително сѫ бивали.

Между това положението на вѣстниците, които нѣматъ никаква помощъ отъ никѣдъ, е доста незавидно и, ако е желателно понатѣшното развиване на българската не-партиозна журналистика, то трѣба да се взематъ мѣрки за укрѣплението ѝ. Правителството трѣба да бъде по-щедро въ поддържането на тѣзи вѣстници, които признава за полезни, особено, че тука трѣбованията на вѣстникаритъ не сѫ голѣми и самото явяние на безпомощността на вѣстниците е преходяще и временно. Отъ друга страна трѣба да се взематъ мѣрки за осигурението на читателитъ, които предплащатъ за вѣстниците. Може да се изработи правило, че предплатитъ за вѣстниците да се внасятъ исклучително на пощата, която ще предава паритъ на вѣстникаритъ само слѣдъ изпълнение на задълженията имъ, спрѣвъ, въ края на годината; ако вѣстникътъ се прекращава, то пощата прави смѣтка между вѣстникаря и подписчикитъ му, като плаща на първия колкото му слѣдва, а на читателитъ връща останалитъ пари. Подобна мѣрка, на която подробности могатъ да се изработятъ, ще стѣсни пощата и вѣстникаритъ; нъ пощата може да поиска за това особено възнаграждение, а вѣстникаритъ, върваме, ще се съгласятъ на всичко, само да бъдатъ сигурни за съществуването на вѣстниците си.

Мѣстна хроника.

≡ Министръ на Правосѣднето г. Радославовъ се намира въ настояще време въ Варна.

≡ Книжевната дружина въ Варна прави въ полза на библиотеката си лотерия, която състои отъ двѣ хиляди билета съ цѣна по единъ левъ. 60 нумера печелатъ разни български произведения, между които има сѫщпоцѣнни нѣща. Тегленieto ще стане на 11 Май теку-

щата година; нумерата, които спечелятъ, ще се обнародватъ. Горниятъ лотерия е разрѣшена отъ Министерството и билетитъ носятъ печатитъ на Дружината и на Общинското Управление.

≡ Литературна-музикалната вечеринка, дадена отъ учителското тѣло въ военния клубъ, на 7 Априлий, въ полза на новоучреждаемата Варненска околійска Кирилло-Методиевска библиотека, бѣше изпълнена твърдъ сполучливо и достави близо 400 лева въ полза на библиотеката.

≡ Въ в. «Славянинъ» е напечатано едно лѣжовно обявление, че ужъ въ Варна нѣкой си Морастъ направилъ край морето първокласенъ хотелъ, съ морски бани, съ катодневни концерти и проч. Такъвизи подигравки сѫ лесни, нъ упоминяваме за това да не би се излъгали нѣкои хора, които за ради описаннитъ удобства могатъ да дойдатъ въ Варна.

Библиография.

„Работникъ“, вѣстникъ за земледѣлие, индустрия и домашна икономия, подъ редакцията на Н. Желѣзкова. Сливенъ, брой 1-й.

Ето пакъ единъ новъ вѣстникъ, този пътъ съ една твърдъ широка программа, както: «1-о скотоводство, какъ да се глѣдатъ и развъждатъ домашнитъ животни; 2-о за земледѣлието въобще и като какви оръдия или машини сѫ потребни за неговото по лесно и по научно обработване; 3-о развъждането и пазенето на горитъ; 4-о лозарството и винодѣлнето; 5-о храненето на бубитъ и работенето на коприната; 6-о въденето на пчелитъ презъ лѣтото и тѣхното съхранение прѣзъ зимата; 7-о млѣкото и неговата индустрия; 8-о градинарството и овицнитъ дървета; 9-о народната и домашна икономия; 10-о индустрията въобще; 11-о подобрѣнето на разнитъ занаяти и рѣкодѣлия; 12-о домашното лѣкарство, относително хората и добитѣка; 13-о готварството, което е необходима нужда за всѣкой домъ; 14-о рибарството и естественното плоднене на рибитъ; 15-о нуждата отъ дружества и дружинскитъ предприятия и тѣхнитъ грамадни ползи въ икономическо отношение; 16-о сапунарството; 17-то стѣклодѣлнето и пр.»

Подобна программа ний разбираме за единъ голѣмъ журналъ, въ нѣколко печатни колп, съ достатъчно число на специалисти-сътрудници; нъ за изпълнението на тази программа се взема единъ вѣстникъ, който ще излиза 2 пъти въ мѣсецъ, съ голѣмина на половина отъ печатенъ листъ. Остѣща-ли се нужда отъ единъ подобенъ вѣстникъ? Нѣмаме-ли вече вѣстници: «Домакинъ» и «Земледѣлецъ», посвѣтени на индустрията, земледѣлнето и домашната икономия? При такава една обширна программа,

който включава въ себе си и домашното лѣкуване, не е чудно, че статията на вѣстника винаги ще бѣдѣтъ лежки и повърхностни — качества противоположни, отъ както се изискватъ отъ подобенъ вѣстникъ. Вече въ първия брой можемъ да забѣлѣжимъ, по нашата часть, една отъ 16 редове състояща статия: Какъ да се държатъ зѣбити чисти и здрави? която не само че е кратка и не освѣтлява предметътъ, нѣ е даже вредителна. Авторъ на статията прѣпорѣчва на читателитѣ си прахъ за очистяване на зѣбити, състоящъ, между друго, отъ салициловъ натръ, който отъ най-добритѣ лѣкари се признава за вредителенъ (глѣд. J. Scheff, Lehrbuch der Zahnheilkunde, стр. 212). Впрочемъ, друго нѣщо не може и да се очаква отъ медицински съвѣти на единъ вѣстникъ, който не се редактира отъ лѣкаръ.

Метереологически бѣлѣжки.

Отъ 1 до 14 Априлий 1885 г.

Презъ това време барометръ имаше, средно число, 75,6; средната температура край морето бѣше + 13,5°, най-големата + 28 (на 10 Априлий, въ 10 часа сутрѣнта). На 1, 2 и 4 (нощемъ) Априлий валѣ дѣждъ; на 4, 5 и 12 Априлий имаше ЮЗ. вѣтъръ.

С М Ъ С Ъ.

> Въ Бреславль една акушерка (баба) е осѣдена на шестъ недѣли въ затворъ, защото изслѣдвала една трудна жена, безъ да си е умила рѣцетѣ съ карболова вода. Експертитѣ били на мнѣние, че означенната жена умрѣла именно отъ това, че бабата я изслѣдвала съ нечисти (заразени) рѣцѣ. — На колко време въ затворъ трѣба да осѣдимъ нашитѣ баби, които никакво понятие за бабуването нѣматъ, а между това си позволяватъ да изслѣдватъ, да триятъ, да даватъ бабски цѣрове и даже да изваждатъ дѣтата?! Ако ли по нѣкой пътъ викатъ доктора и то твърдѣтъ кѣсно, когато дѣтето е вече мъртво, а майката се намира въ опасностъ. Не тѣй откогъ въ Варна умрѣ една млада трудна жена — Господъ знае за грѣховетѣ на кого, нѣ никакъ не отъ това, че не можеше на време да ѝ се помогне. Не е чудно, че нашитѣ жени тѣй много страдатъ, когато даже въ голѣмитѣ градове нѣма градски акушерки.

— Не откогъ се е случило въ Петербургъ едно отравяване отъ трихини, които се намѣрили въ свинското мѣсо. Г-нъ Фонъ-Б. купилъ отъ касапинца свинско мѣсо (чуланъ), което

посолилъ и го гудилъ баджата да се окади. Отъ това мѣсо ѣли семейството и гоститѣ на г-нъ Фонъ-Б. — На десетия день подиръ ѣдението се разболѣли до 20 души, на които читѣ имъ се зачървели и слѣпили, краката имъ се надули и се разболѣли. Щомъ изслѣдвали означенното свинско мѣсо, намѣрили въ него трихини. Отъ заболѣвшитѣ четире, въ това число и стопанинътъ, сѣ злѣ болни и се намиратъ въ опасно положение; останалитѣ болни, се поправяватъ (Одес. Нов. № 77). — Това се е случило въ Петербургъ, гдѣто все пакъ има горѣ-долу контролъ върху свинското мѣсо, което се преглѣжда отъ вѣщи хора да-ли съдържи трихини. Ами у насъ? Всѣкой коли каквото ще, безъ преглѣдъ — оглѣдъ не само на мѣсото, нѣ даже и на добитѣка. Господъ да ни пази!

≡ Бившии главенъ медицински инспекторъ въ Индия, Кунингамъ, напечаталъ едно съчинение за холерата. Споредъ неговото мнѣние, холера сѣществувала въ Индия още преди 400 години. Приетитѣ до сега мѣрки върху холерата винаги били несполучливи, защото здравословното състояние не се е подобрило, а мѣрнитѣ срѣщу частни личности, както карантинъ, сѣ безполезни. — Въ Индия има тѣй сѣщо желѣзни пѣтища, нѣ отъ това холерата не се е уселила; отъ като Европа има по чести сношения съ Индостанъ, тя, споредъ Кунингамъ, страда отъ холерата по-малко, откожко преди.

≡ Д-ръ Емерихъ отрицава, че холерата е прилѣпчива и се съобщава отъ човѣка на човѣка; той привежда слѣдующъ примѣръ отъ послѣдната епидемия на холерата въ Неаполъ: въ една болница, която се намирала въ мѣстността, гдѣто върлувала холерата и въ която имало повече отъ 1,200 холерни болни, не заболѣлъ отъ холерата нито единъ лѣкаръ, нито единъ слуга, съ изключение на една слугиня, която довеждала болнитѣ отъ кѣшитѣ имъ въ болницата. Добръ трѣба да сѣ се вардили! При всичко това знаемъ, че отъ 139 лѣкари въ сѣщия Неаполъ сѣ умрѣли отъ холерата 20!

И Петербургския градски съвѣтъ рѣшилъ 1) да се отпустне 100,000 рубли за вземането на мѣрки срѣщу холерата; 2) отъ тази сума да се похарчатъ вече сега 30,000 рубли и 3) да се моли правителството да отпустне, като пособие, 300,000 рубли на случай, ако се появи холерата.

× Ако смѣтаме не количество на напиткитѣ, нѣ само чистия спиртъ, който се намира въ тѣхъ, то пзлиза, че всѣкой французинъ испива въ годината чистъ спиртъ 19 литра, англичанинъ — 10, швейцарецъ — 13, датчанинъ — 12 и нѣмецъ — 8 литра. — Кой ще направи смѣтка — колко испива българинъ?

ОБЪЯВЛЕНИЯ.

Да опредѣли какво могатъ и що сѣ длѣжны да направятъ родители и учителя относительно воспитаніе на дѣцата и да имъ посочи начинътъ, чрезъ който да могатъ по-добрь да изпълняватъ този длѣзъ отъ длѣжноститъ си — ето, съ малко думи, цѣльта на книгата подъ заглавие:

ВЪСПИТАНИЕТО ВЪ УЧИЛИЩЕТО,

която ние прѣдприехме да прѣведемъ отъ френски и да издадемъ, и която има слѣдующето съдържаніе:

Цѣльта на воспитаніе.

I. Учителъ. Тѣлесни качества на учителя. — Нравствени качества на учителя. — Умствени качества на учителя.

II. Воспитаніе въ училището. Воспитаніе чрезъ дисциплината. — Нравственно обработване. — Външни и общественни качества. — Нравственно обработване — характерътъ. — Нравственно обработване — привычитъ. — Наказаніята и наградитъ.

III. Воспитаніе чрезъ учението. Матерный езикъ. — Изучваніе математиката. — Изучваніе рисуваніе и пѣніе.

IV. Нравственно воспитаніе чрезъ тѣлеснитъ упражненія.

V. Нравственно воспитаніе вѣнъ отъ училището. Учителъ и челедѣта. — Учителъ и младежѣта. — Учителъ и властитъ.

Тая книга е съчинена отъ Швейцарския педагогъ A. Gavard слѣдъ многогодишенъ опытъ, що той е добилъ въ учителствованіе си; отъ нея учителитъ ще черпатъ най-полезни свѣсти и насочванія какъ да обучаватъ и воспитаватъ по една методическа система, какъ да управляватъ класса и какъ да устройтъ добръ практическата организация на училището.

Книжката ще излѣзе въ 10 печатни коли. Цѣна 2 лева, които ще се плащатъ при получваніе на книгата.

Който желае да има тая книга, може да се адресира направо до А. М. Астенидова въ Варна.

А. М. Астенидовъ и С. Хр. Поновъ,
учители при Варн. Държ. Реал. Гимназия.

8 ДѢТСКАЯ БИБЛИОТЕКА.

РУБ. Высылаются съ первой почтой десять книгъ „Дѣтской Библиотекы“: Пушкинъ, Гоголь, Грибоедовъ, Тургеневъ, Лермонтовъ, гр. Л. Толстой, Островскій, Достоевскій, Гончаровъ, Некрасовъ и Колцовъ. Каждая книга (около 200 стран.) заключаетъ біографію писателя, портретъ и его лучшіе произведенія. Цѣна за 10 книгъ съ пересылкою за границу — восемь рублей.

КОНТОРА „ДѢТСКОЙ БИБЛИОТЕКИ“

вступивъ въ соглашеніе съ лучшими заграничными фабриками, имѣетъ возможность высылать, по весьма дешевой цѣнѣ, слѣдующія роскошныя вещи, приспособленныя для школъ и для подарковъ: 1) ЧАСЫ КАБИНЕТНЫЯ столовыя, изъищи. заграничн. работы, съ вѣрнымъ ходомъ. 2) ВОЛШЕБНЫЙ ФОНАРЬ съ картинами и печат. руководствомъ. 3) СТЕРЕОСКОПЪ съ картинами. 4) МИКРОСКОПЪ, увеличивающ. до 500 разъ. 5) ТЕАТРАЛЬНЫЙ БИНОКЛЬ. 6) СОЛНЕЧНЫЕ ЧАСЫ, карманные, глухіе, съ компасомъ. 7) САМОУЧИТЕЛЬ РИСОВАНІЯ. Ящикъ красокъ, кисти и печат. руководство. 8) МУЗЫКАЛЬНАЯ МАШИНА (органчикъ). 9) НЕССЕСЕРЪ для дѣвочекъ. 10) РОСКОШНЫЙ АЛЬБОМЪ. Цѣна каждой вещи съ пересылкою 7 рублей.

Вещи съ книгами высылаются по удешевленной цѣнѣ: за 10 книгъ и двѣ вещи, на выборъ — 18 руб., 10 книгъ и три вещи — 23 руб. и такъ далѣе, прибавляя по пяти рублей за каждую вещь. Выписывающіе 10 книгъ и всѣ десять вещей высылаютъ только 53 рубля. Цѣны означены съ пересылкою за границу.

Кромѣ того, контора высылаетъ слѣдующіе превосходные предметы:

ЗА 40 РУБ.

высылаются слѣдующія ЧЕТЫРЕ ВЕЩИ: необходимыя въ особенности для сельскихъ хозяевъ:

- 1) БАРОМЕТРЪ металлическій, усовершенств. конструкціи, вѣдого предсказывающій всѣ перемѣны погоды: ясную погоду, сушь, дождь, снѣгъ, бурю и проч. Съ лингою о принѣтъ къ сельск. хозяйству.
- 2) ПОЛЕВАЯ ЗРИТЕЛЬНАЯ ТРУБА, приближающая на нѣсколько верстъ.
- 3) МИКРОСКОПЪ увеличивающій до 500 разъ.
- 4) ЧАСЫ КАРМАННЫЕ, американскіе, изящной работы, съ вѣрнымъ ходомъ.

Отдѣльно высылаются по 12 руб. каждая вещь.

Цѣны означены съ пересылкою за границу. Деньги могутъ быть высылаемы или переводомъ черезъ банкъ, или русскими кредитными бумагами, или серебряными рублями, или золотомъ (по курсу).

Всѣ требованія адресуются: въ Москву, въ контору „Дѣтской Библиотекы“ (Петровка, д. Кредитнаго Общества).